

Kauzalita (příčinná souvislost)

Kategorie:

- [Blog NTT](#)

Od Petr Jalůvka - 1. prosinec 2010

Pojednání o příčinné souvislosti v debatě nám představuje člen NTT Matěj Pilát

Často se vám v debatě jistě stalo, že jste potřebovali dokázat, že nějaká věc či činnost vede k nějakému jinému jevu (a je tudíž dobrá/špatná). Například, že nízké daně vedou k ekonomické prosperitě státu. Hledali jste důkazy, a zjistili jste, že mezi bohatými státy existují i ty s nízkou mírou zdanění (USA), i s vysokou (Norsko). Nebo jste zjistili, že sice statistika je spíše ve váš neprospěch, ale nějak vám to logicky nesedí (většina agresivních dětí sleduje agresivní pořady v TV). Tento příspěvek se zabývá právě dokazováním příčinné souvislosti mezi jednotlivými jevy a jejím vyvracením.

Nejprve je třeba si uvědomit, že v dané situaci vždy může působit mnoho faktorů. Proto srovnávat dva případy je málokdy efektivní – například srovnání Švédska a Etiopie z ohledu míry zdanění a životní úrovně zjevně pokulhává – Etiopie sice má 5x nižší daně (10% oproti 50%), ale stěží lze tamější chudobu svádět na tento fakt. Negaci ve skutečnosti stačí poukázat na příklad bohaté země s celkem nízkými daněmi (USA – 29%, Katar – 2%), nebo ještě lépe chudé s vysokými (Zimbabwe – 50%) a celá logika dokazování padá. Proto je dobré brát statistiky, které zahrnují větší množství subjektů (nejlépe všechny), protože pak se eliminují faktory specifické pro jednotlivý případ. Ale ani tak nemáme ještě zdaleka vyhráno.

Fakt, že se dva jevy často vyskytují zároveň, se nazývá korelace (například bohatí lidé hrají golf mnohem častěji, než chudí lidé). Bohužel jej na debatě lidé často zaměňují s kauzalitou, což je jedna ze zásadních logických chyb. Skutečně existence korelace obvykle znamená, že mezi jevem A a B existuje nějaký vztah (může se však jednat i o statistickou vyjímku, například asi 70% dětí izraelských pilotů jsou chlapi), ale ten vztah může být jiný, než že jev A vede k jevu B. Většinou buď jev B vede k jevu A ("obrácená kauzalita"), nebo existuje jev C, který způsobuje jevy A i B ("společná příčina").

Obrácenou kauzalitu nebývá tak těžké často odhalit, protože logicky slyšíme, že to skřípe. Vypadá tak, že člověk tvrdí, že jev A vede k jevu B, i když je tomu naopak. Tvrzení: "Hraní golfu vede k bohatství. To lze dokázat tím, že většina lidí co hraje golf jsou lidé bohatí" je samozřejmě nesmysl. Je jednoduché vysvětlit, že je to naopak, a že dostatečný počet peněz je nezbytným předpokladem hraní golfu (a navíc motivací, protože se jedná o společenskou událost pro bohaté lidi). Na druhou stranu existují i statistiky, které není tak jednoduché nacytat: "Většina bohatých zemí má vysokou míru zdanění (minimálně 29%, spíše někde okolo 40%). Jediná vyjímka jsou země s nerostnými surovinami, kde stát získává peníze těžbou. Naopak většina chudých států má zdanění velmi nízké (kolem 10-15%). Z toho usuzujeme, že vysoké daně vedou k prosperitě státu". I zde jsou však teorie (například Parkinsonův zákon), které tvrdí, že to funguje naopak – čím je stát bohatší, tím větší procento

daní si může dovolit vybrat a také má efektivnější metody jeho výběru. Proto mají bohaté státy vyšší daně, než ty chudé.

Nejčastější v debatě pak bývá existence společné příčiny. Ta se projevuje v tom, že člověk tvrdí, že jev A vede k jevu B, ale zatím existuje příčina C, která vede k oběma. Uvedeme si příklad v debatě velmi často používaný: "Drtivá většina uživatelů těžkých drog začala užíváním marihuany. Z toho vyplývá, že používání marihuany vede ke zneužívání tvrdých drog a její legalizací by se zvýšil počet drogově závislých." Jednoduchá logika však dokáže tento důkaz vyvrátit – existují určité predispozice k drogovému užívání (vrozené vlastnosti, výchova, společnost). Lidé, kteří začínají užívat drogy začínou pravděpodobně s marihuanou (levnější, lehčí, společensky akceptovatelnější). To však neznámá, že by nezačali rovnou s tvrdými drogami, kdyby marihuana dostupná nebyla. Jasně vidíme, že existuje společná příčina pro zneužívání tvrdých drog a marihuany, což ukazuje, že marihuana není příčinou zneužívání tvrdých drog. Vždy, když oponent donese důkaz spojující dva jevy, zkuste se zamyslet, jestli neexistuje nějaká společná příčina.

Jak teda dokázat příčinnou souvislost? Jednoduše – pomocí vysvětlování a logiky. Je třeba předvést, jakým způsobem vede jev A k jevu B (daně k bohatství, marihuana k užívání těžkých drog), důkaz sám o sobě nestačí, pokud oponent dokáže o dané problematice přemýšlet. Na druhou stranu pokud vyvrátíte podobné důkazy, je dobré mít vlastní důkaz (například o existenci společné příčiny), kterým nevyvrátíte důkaz samotný, ale jeho dopad na debatu (=statistika může být pravdivá, ale nedokazuje, že jev A vede k jevu B, tudíž jeho zákaz/zavedení ničemu nepomůže).